

Васа Павковић

## ПОГЛЕД ИЗ ХОТЕЛСКЕ СОБЕ

Љубица Арсић: *All inclusive*,  
Лагуна, Београд 2012.

Можда није случајно што у 2012, години слабих романа, кад само један или тек два имају шансе да постану „заоставштина за будућност” српске литературе, десетак збирки прича представљају суштинске домете. Мислим ту на књиге прича Љубице Арсић, Гордане Ђирјанић, Мирјане Павловић, Владимира Кецмановића, Мире Поповић, Милована Марчетића, Александра Бјелогрића, Ђорђа Писарева, Милунике Митровић... Ово радује и збуњује – тим пре што су збирке прича и у Србији и у свету својеврсна прозна пасторчад.

У таквој констелацији, *All inclusive*, књига Љубице Арсић, иначе добитнице Андрићеве награде за причу, спада у сам врх приповедачке продукције, како по промишљености концепта, тако, што је још важније, по вредности дванаест прича које је чине.

Наиме, иза туристичке шифре, која означава да је у аранжман све „урачунато”, крију се приче које најчешће као важно место збивања имају хотеле односно хотелске собе. Кажем најчешће, јер у неким причама то није битно или хотели и хотелске собе имају мању важност, као што и јунакиње (и јунаци) ових прича нису обавезно и увек туристи, који су се изместили из средина (градова и земаља) у којима живе – не само да би се одморили, него и да би из једног другог простора, другачије атмосфере и људског окружења сагледали властити живот.

„Тачно је да смо на земљи гости”, како у првом мотоу ове збирке каже Ана Ахматова, али нас чињеница да смо гости и у краткотрајној

свакодневици путовања – у Египат, Италију, Турску, Француску, Латинску Америку, Хрватску, Црну Гору... на изванредан начин ослобађа окова прихваћене животне улоге. И драгоцен, ма колико било краткотрајно, чини слободнијим да се обазремо не само према свету и људима нешто другачијих карактеристика, него и према нашим брачним партнерима, родитељима или деци, коначно љубавницима или пак пријатељима... У ствари, то је довољно, и више него довољно, јер шта бисмо сем тога могли? Поготово ако су нам године одмакле, како то код јунакиња Љубичиних прича јесте. И више нису младе и способне да крену „од нуле” интимних одисеја.

У тој „игри” су сви – не само путници и туристи него и хотелска послуга – како је баш у уводној причи књиге, с насловом „Плавобради”. Њена јунакиња, собарица Олга из београдског хотела *Тойлица*, машта о вези са једним хотелским гостом, између „ставова” симфоније коју ће остваривати уз помоћ метле, крпе, санитара и зогера. Већ у овој причи Љубица Арсић јасно истиче да неће посезати за хумором, који је мајсторски сенчио кратке приче из књиге *Мацо, дал ме волиш*, већ ће наћи довољно емпатије и сериозних наративних покрића да спајањем јаве и маште собарице назначи основни тон овог приповедачког пројекта.

Наредна прича „Пица каприћоза” води нас, како се да претпоставити из наслова, у Рим, где главна јунакиња, после развода и две пропале љубавне везе, намерава да се нађе са Марком, давно прекинутом, неоствареном везом. Спретна у одређивању интимних статуса својих јунака, Љубица Арсић прецизно бележи Анину емотивну ситуацију: „Одавно је нико није волео или се бар претварао да је воли.” Ова одредба се, у ствари, тиче још неких јунакиња (и јунака) ове књиге и можда је она тамни фон њихових судбина, које их, сигуран сам у то, приближавају мноштву потенцијалних читалаца, који се, у одређеном моменту живота, било-како-било, нађу управо у сличној позицији. Јер је и Ана, кад беше млада, каже Љубица Арсић, „мислила да је љубав увек ту, надхват руке”. Али и „прошлост дуго траје”, те се неочекивани крај, у којем Ана одлучи да повреди Марка, како је никада не би заборавио, поново чини као типичан гест савремених усамљеника из ове колекције интимних прича.

Једна од најупечатљивијих и истовремено најпровокативнијих прича, „Златна маска”, одвешће читаоца у Каиро, а сретно нађена насловна метафора, неће призвати само Тутанкамонову маску, него и неке друге маске из живота главне јунакиње Софије, која је у том граду, у сенци пирамида једном била силована у „слепилу младости”, да би, доста година доцније, допутовала на исто место, и доживела слично?/другачије? сексуално искуство. Тако се ова прича показује не само

као текст који активира различите културолошке обрасце (Европа : Египат), што у новије време испробава и Дивна Вуксановић, већ и као анализа танатоидног и еросног у (под)свести главне јунакиње, односно многих од нас.

Бежећи од евентуалне монотоне тематизације и плашећи се симплификавања, Љубица Арсић ће посезати и за мотивским паралелама. Тако у „Госпи од Шкрпјела”, истовремено са причом о Тонкиној љубави и освети, води и причу о њеној бризи за хендикепираног брата, а у „Еви Евити”, смештеној у Аргентини, на фону историјске приче о Еви Перон, разматра живот и опредељења човека који трага за сексуалним идентитетом. Интересантно је да важну улогу у његовом/њеном животу игра собарица Соледад – што указује на промишљеност основног обрасца прича у овој књизи и везу ове приче са причом „Плавобради”, рецимо. У врло блиском свету је и јунакиња приче „Долина Килмеса”, Сандра, чије халуцинантна сећања на мушку ролу у претходном животу, поново тангирају проблем варијабилности наших полних улога. Неким другим везама између јунакиња ове књиге, нећемо се овде бавити.

Једна од типолошки пресудних и најбољих прича у *All inclusive* је „Тајна вечера с мачком”, која се бави узроцима и околностима једне брачне преваре. Смештена у Фиренцу и пансион *Гашојарго*, она убедљиво слика не само атмосферу „прељубничког излета”, него и однос главне јунакиње са хендикепираном сестром о којој је требало да брине. Мотив мачке, спретно коришћен у целој књизи, врхуни у финалу сторије, показујући Љубицу Арсић у најбољем имагинацијском светлу.

Приближавајући се концу осврта на књигу *All inclusive*, поменућу причу „Крстарење Нилом”, сву од опсервационих сенки и загонетки. У њој се сложени односи у оквиру једне трочлане породице и улога посматрачице тих збивања, на туристичком броду који плови великом афричком реком, спретно супротстављају доцнијем односу једне девојчице (кћери), која у целом клупку љубави и преваре није видела ништа, можда као типични представник друге генерације. Уграђујући у силнице судбине главне јунакиње неке од препознатљивих биографема свог живота, Љубица Арсић је указала на суштински извор књиге – *иушовања* (пажљиво посматрање и анализа понашања сапутника за њиховог трајања, и после, у месецима који су долазили), што је још убедљивије видљиво у одличној причи „Гетеово учење о бојама”. Одјавно писмо епизодне јунакиње, Загрепчанке Јулије у тој причи, као и цео садржај „Теткине пудријере”, уливају приповедној пустоловини Љубице Арсић један, можда и неочекивано тамнији тон, од онога на који су њени читаоци навикли и који су очекивали...

Љубица Арсић је доста редак писац у савременој српској књижевности јер истовремено ужива поштовање књижевне критике и популарност шире публике. Свакако да су романи *Икона* и *Манџо* и збирке прича *Тиџрасија од тигра* и *Мацо дал ме волиш* – као и ова последња одлична збирка *All inclusive*, одговор на питање како је до тог завидног статуса дошла. Приповедачки таленат – али и снажан уметнички бекграунд, раритетно детаљистичко наративно умеће, као и способност да прича актуелне али сложене животне приче које нас се *истински* тичу – одговор су на питање како је до тог стигла.